

VILNIAUS SENAMIESČIO APSAUGOS REGLAMENTAS

TREČIOJI DALIS. SPECIALŪS APSAUGOS REIKALAVIMAI PASKIROMS SENAMIESČIO ISTORINĖMS DALIMS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilniaus senamiesčio teritorija sudalinama į atskiras zonas, siekiant nustatyti skirtingas vertės charakteristikas turinčių kultūros paminklo teritorijos dalių (zonų) apibendrintus (vyraujančius) tvarkymo ir naudojimo reikalavimus. Tai įgalina išskirti griežčiausiai reglamentuojamas senamiesčio teritorijos dalis ir tas dalis, kuriose gali būti leidžiama aktyvesnė veikla atkuriant sunaikintus elementus, rekonstruojant disonuojančias bei vystant nesusiformavusias urbanistines struktūras ir įvairūs tvarkymo darbai, padedantys formuoti pagrįstą kultūros vertybių ir gamtinių elementų senamiestyje išsaugojimo strategiją, nustatyti galimus urbanistinės plėtros variantus, remiantis suformuluotais atskirų zonų formavimosi dėsningumais ir esamomis charakteristikomis.

Senamiesčio zonos

2. Pagal istorinius, urbanistinius ir funkcinius kriterijus, remiantis planinės, tūrinės, erdvinės struktūrų, atskirų pastatų, želdinių bei pavienių elementų charakteristikomis (žr. Vilniaus senamiesčio U1P dosjė; sudėtis ir apimtis, vertingi elementai ir dalys) senamiesčio teritorija skirstoma į 10 zonų (toliau - senamiesčio zonos), kurios viena nuo kitos skiriasi jų istorinio vystymosi savybėmis, istoriniu juridiniu statusu ir administravimu, paskirtimi, plano struktūra, užstatymo charakteriu ir statinių estetinė išraiška:

2.1. Vilniaus pilių rezervatas	- I senamiesčio zona.
2.2. "Miestas"	- II senamiesčio zona.
2.3. "Totorių Lukiškių priemiestis"	- III A senamiesčio zona.
2.4. "Vingrių priemiestis"	- III B senamiesčio zona.
2.5. "Rūdininkų – Aštriojo galo priemiestis" -	- III C senamiesčio zona.
2.6. "Subačiaus – Paplaujos priemiestis"	- III D 1 senamiesčio zona.
2.7. "Bernardinų sodas"	- III D 2 senamiesčio zona.
2.8. "Antakalnis"	- III D 3 senamiesčio zona.
2.9. "Užupio priemiestis"	- III E 1 senamiesčio zona.
2.10. "Slušų Antakalnis"	- III E 2 senamiesčio zona.

Vilniaus senamiesčio tvarkymo ir naudojimo režimai

3. Visų senamiesčio zonų tvarkymo, naudojimo režimai nustatomi pagal atskirų teritorijų charakteristikas, gamtinių elementų bei statinių (statinių kompleksų ir ansamblių) įvertinimą. Taip nustatomos reikšmingiausios ir geriausiai išlikusios vertybės dalys bei labiausiai pažeistos ir mažiau reikšmingos teritorijos (žr. senamiesčio apsaugos reglamento ketvirtojoje dalyje pridedamas kvartalų kartogramas). Šiuo Reglamentu nustatyti Vilniaus senamiesčio tvarkymo ir naudojimo režimai pateikiami Vilniaus senamiesčio – kultūros paminklo apsaugos specialiajame plane.

4. Įrašytiems į Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą statiniams ir statinių kompleksams tvarkymo ir naudojimo režimai nustatomi individualiuose apsaugos reglamentuose. Šie režimai taikomi šių nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorijoms ir statiniams. Jei individualūs nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reglamentai neparengti, laikomasi šiame Reglamente nustatytų atskirų senamiesčio kvartalų reglamentų.

5. Tvarkymo ir naudojimo režimai bei priežiūros sąlygos nustatomos šiems senamiesčio zonų elementams:

5.1. Kvartalams (užstatytoms teritorijoms - statiniams);

5.2. Viešosioms erdvėms (gatvių ir aikščių teritorijoms);

5.3. Želdynams (vertingų želdynų grupėms, esančioms ne kvartalų vidinėse teritorijose);

5.4. Reljefui (vertingoms saugotinoms reljefo formoms teritorijose, esančiose viso senamiesčio ribose);

5.5. Vandens telkiniams (hidrografijai).

Visiems senamiesčio zonų elementams taikomi naudojimo režimai

6. Atskirų senamiesčio zonų naudojimo režimus apibrėžia naudojimo režimai, taikomi Senamiesčio statiniams, statinių kompleksams ir ansambliams, teritorijai, želdynams, vandens telkiniams.

7. Senamiesčio teritorijoje (išskyrus Vilniaus pilių rezervato teritoriją) išskiriamos dvi naudojimo režimų grupės, nustatytos Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 14 straipsnyje – riboto naudojimo ir universalus.

8. Riboto naudojimo režimu leistinos naudojimo paskirtys:

8.1. visos paskirtys, kurios yra tokios pat arba artimos autentiškai funkcijai;

8.2. ūkinės ar kitokios veiklos, nesusijusios su intensyvia gamyba – gyvenamoji, visuomeninė, komercinė, bendro naudojimo rekreacinės teritorijos, senamiesčio vandenvietė.

9. Universalaus naudojimo režimu leistinos naudojimo apimtys:

9.1. apimtys, artimos autentiškos funkcijos apimtims;

9.2. apimtys, kurios nesukelia poreikio iš esmės keisti vertybės sudėties, apimties ar autentiškumo požymių;

9.3. visų nevertingų intarpų naudojimo apimtys turi būti mažinamos, o paskirtys keičiamos pagal nustatyto naudojimo režimo reikalavimus. Nevertingų intarpų, neturinčių įtakos vertybės kultūrinei vertei, naudojimo paskirtys keičiamos ar paliekamos esamos, pritaikant tokius interpus bendriems vertybės poreikiams, o apimtys gali būti mažinamos ar paliekamos esamos.

Užstatytoms senamiesčio teritorijos dalims ir viešosioms erdvėms taikomi tvarkymo režimai

10. Tvarkymo režimai, nustatyti Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 14 straipsnyje, atskiroms senamiesčio zonoms nustatomi atsižvelgiant į šių zonų kultūrinę vertę ir visuomeninę reikšmę, sudėtį ir apimtį, vertingas dalis ir elementus. Išskiriami šie tvarkymo režimai: konservavimo, konservavimo – restauravimo, restauravimo, restauravimo – atkūrimo ir šiuos režimus atitinkančios tvarkymo darbų rūšys.

11. Konservavimo režimą atitinkančios tvarkymo darbų rūšys:

11.1. techniniai tyrimai (tyrinėjimai);

11.2. visų rūšių konservavimo darbai;

11.3. priešavariniai darbai (avarijos grėsmės pašalinimo darbai) nepažeidžiantys ar minimaliai pažeidžiantys autentiškumo ir kiekybės požymius;

11.4. pritaikymo darbai – ekspozicinių priemonių ir inžinerinių tinklų įrengimas, nepažeidžiant ar minimaliai pažeidžiant autentiškumo ir kiekybės požymius.

Konservavimo režimas taikomas tik Vilniaus pilių rezervate.

12. Konservavimo – restauravimo režimą atitinkančios tvarkymo darbų rūšys:

12.1. techniniai tyrimai (tyrinėjimai);

12.2. moksliniai tyrimai;

- 12.3. visų rūšių konservavimo darbai;
- 12.4. priešavariniai darbai (avarijos grėsmės pašalinimo darbai), nepažeidžiantys ar minimaliai pažeidžiantys autentiškumo ir kiekybės požymius;
- 12.5. fragmentinio restauravimo darbai, kuriais pašalinami nevertingi intarpai;
- 12.6. galimos atkūrimo darbų rūšys – anastylizė, perkėlimas;
- 12.7. visų rūšių remonto darbai (atliekami tik nevertinguose intarpuose);
- 12.8. pritaikymo darbai (ekspozicinių priemonių ir inžinerinių tinklų įrengimas, nepažeidžiant ar minimaliai pažeidžiant vertybės autentiškumo ir kiekybės požymius.
- 13. Restauravimo režimą atitinkančios tvarkymo darbų rūšys:
 - 13.1. visų rūšių tyrimo (tyrinėjimo) darbai;
 - 13.2. priešavariniai darbai (avarijos grėsmės pašalinimo darbai) tik tais atvejais, kai kiti tvarkymo darbai neatliekami, o nekilnojamoji kultūros vertybė yra avarinės būklės;
 - 13.3. visų rūšių restauravimo darbai;
 - 13.4. visos atkūrimo darbų rūšys (išskyrus nekilnojamosios kultūros vertybės visumos atstatymą);
 - 13.4. visų rūšių remonto darbai;
 - 13.5. visų rūšių pritaikymo darbai (išskyrus reglamentuotą naują statybą).
- 14. Restauravimo – atkūrimo režimą atitinkančios tvarkymo darbų rūšys:
 - 14.1. visų rūšių tyrimo darbai;
 - 14.2. priešavariniai darbai (avarijos grėsmės pašalinimo darbai) tik tais atvejais, kai kiti tvarkymo darbai neatliekami, o nekilnojamoji kultūros vertybė yra avarinės būklės;
 - 14.3. visų rūšių restauravimo darbai;
 - 14.4. visos atkūrimo darbų rūšys;
 - 14.5. visų rūšių remonto darbai;
 - 14.6. visų rūšių pritaikymo darbai.

Želdynams (želdiniams) taikomi tvarkymo režimai:

- 15. Konservavimo-restauravimo režimas. Želdynas ar jo elementai, restauravimo darbais konservuojamas, atkuriami atskiri neišlikę elementai ar dalys išsaugant, išryškinant sudėtį, apimtį bei želdyno vertės požymius ir atskleidžiant istorinę raidą. Konservavimo-restauravimo režimą atitinkančios tvarkymo darbų rūšys:

- 15.1. moksliniai tyrimai;
- 15.2. želdyno evoliucijos tyrimai;
- 15.3. želdyno raidos etapų tyrimai;
- 15.4. želdyno fiksacija;
- 15.5. dendrologiniai tyrimai;
- 15.6. botaniniai tyrimai;
- 15.7. priešavariniai darbai;
- 15.7. sanavimo darbai.

16. Restauravimo režimas. Specialių želdinimo - želdynų atkūrimo darbų kompleksas. Vykdamas restauravimo darbus atkuriamas želdyno pirminis bendras vaizdas – biokonstrukciniai elementai, planinė, tūrinė, erdvinė struktūros, augalų rūšinė sudėtis, dekoro elementai, išryškinama bei gražinama deformuota želdyno ekologinė vertė. Restauracija galima fragmentinė ir visuminė. Restauravimo režimą atitinkančios tvarkymo darbų rūšys:

- 16.1. moksliniai tyrimai;
- 16.2. želdyno raidos etapų tyrimai;
- 16.3. kompleksiniai tyrimai;
- 16.4. žuvusių medžių, krūmų šalinimas;
- 16.5. ligotų, pasenusių sumedėjusių augalų šalinimas;
- 16.6. autentiškų medžių, krūmų rūšių pasodinimas pašalintų ar žuvusių vietoje;
- 16.7. vejų atkūrimas;
- 16.8. gėlynų atkūrimas.

17. Restauravimo – atkūrimo režimas. Vykdamas įprastinius želdyno tvarkymo darbus, želdynas pritaikomas naudojimui, kaip gamtinių vertybių kompleksas ar atskiri elementai pritaikomi naudoti gamtinių vertybių propagavimui bei mokymo, mokslo tikslams. Želdyno restauravimas-atkūrimas gali būti fragmentinis ar visuminis. Restauravimo – atkūrimo režimą atitinkančios tvarkymo darbų rūšys:

- 17.1. Visų rūšių tyrimo darbai;
- 17.2. Fiksacija;
- 17.3. Žuvusių, ligotų, pasenusių medžių, krūmų šalinimas;
- 17.4. Savaiminių medžių, krūmų šalinimas;
- 17.5. Menkaverčių medžių, krūmų šalinimas;
- 17.6. Želdyno biokonstrukcinių elementų keitimas;
- 17.7. Išplanavimo struktūros keitimas;

- 17.8. Sumedėjusių augalų rūšinės sudėties keitimas;
- 17.9. Vejų rekonstrukcija (žolinių augalų rūšinės sudėties gerinimas);
- 17.10. Gėlynų rekonstrukcija (gėlynų plotų ir rūšinės sudėties keitimo darbai);
- 17.11. Funkcinės įrangos keitimas;
- 17.12. Dekoro elementų keitimas;
- 17.13. Naikinami netinkantys ar trukdantys esantys želdyno komponentai (įvairūs menkaverčiai statiniai: sandėliukai, garažai, automobilių stovėjimo aikštelės ir kt.);
- 17.14. Formuojami nauji komponentai (apžvalgos aikštelės, įrengiami mokymo pažintiniai takai, apželdintos teritorijos reljefo sutvirtinimo elementai ir kt.).

Reljefui taikomi tvarkymo režimai:

- 18. Konservavimo – restauravimo režimas ir jį atitinkančios tvarkymo darbų rūšys:
 - 18.1. moksliniai tyrimai;
 - 18.2. techniniai tyrimai;
 - 18.3. priešeroziniai darbai.
- 19. Restauravimo režimas ir jį atitinkančios tvarkymo darbų rūšys:
 - 19.1. visų rūšių tyrimo darbai;
 - 19.2. visų rūšių pritaikymo darbai;
 - 19.3. priešeroziniai darbai.
- 20. Restauravimo – atkūrimo režimas ir jį atitinkančios tvarkymo darbų rūšys:
 - 20.1. visų rūšių tyrimo darbai;
 - 20.2. visų rūšių tvarkymo darbai;

Hidrografijai taikomi tvarkymo režimai:

- 21. Konservavimo – restauravimo režimas ir jį atitinkančios tvarkymo darbų rūšys:
 - 21.1. moksliniai tyrimai;
 - 21.2. techniniai tyrimai;
 - 21.3. remonto darbai;
 - 21.4. priešavariniai darbai.

22. Restauravimo režimas ir jį atitinkančios tvarkymo darbų rūšys:

22.1. visų rūšių tyrimo darbai;

22.2. priešavariniai darbai;

22.3. visų rūšių pritaikymo darbai;

22.4. remonto darbai.

23. Restauravimo - atkūrimo režimas ir jį atitinkančios tvarkymo darbų rūšys:

23.1. visų rūšių tyrimo darbai;

23.2. priešavariniai darbai;

23.3. dalinio atkūrimo darbai.

23.4. visų rūšių atkūrimo darbai;

23.5. visų rūšių pritaikymo darbai.